

Svensk författningssamling

Lag om ändring i rättegångsbalken

Utfärdad den 28 november 2024

SFS 2024:1181

Publicerad
den 3 december 2024

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om rättegångsbalken
dels att 4 kap. 13 §, 5 kap. 1 §, 36 kap. 6 och 10 §§ och 38 kap. 8 § ska ha
följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 36 kap. 5 b och 6 a §§, av
följande lydelse.

4 kap.

13 §² En domare är jävig att handlägga mål

1. om han eller hon själv är part eller annars har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada,
2. om han eller hon med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller om han eller hon på liknande sätt är part närstående,
3. om han eller hon till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 2,
4. om han eller hon eller någon honom eller henne närstående, som avses i 2, är förmyndare, god man eller förvaltare för part eller på annat sätt parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som har hand om förvaltningen av den angelägenhet målet rör,
5. om han eller hon eller någon honom eller henne närstående, som sägs i 2, till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 4,
6. om han eller hon är parts motpart, dock inte om parten sökt sak med honom eller henne för att göra honom eller henne jävig,
7. om han eller hon i annan rätt såsom domare eller befattningshavare fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller såsom skiljeman tagit befattning med saken,
8. vid huvudförhandling i brottmål om han eller hon före huvudförhandlingen har prövat frågan om den tilltalade har begått gärningen,
9. om han eller hon i saken såsom rättegångsombud fört parts talan eller biträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig,

¹ Prop. 2024/25:20, bet. 2024/25:JuU6, rskr. 2024/25:44.

² Senaste lydelse 1993:348.

10. vid huvudförhandling i brottmål om han eller hon fått kännedom om identiteten på ett vittne som lämnar eller har lämnat uppgifter anonymt med stöd av ett beslut enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål, eller

11. om det annars finns någon särskild omständighet, som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i målet.

5 kap.

1 §³ En förhandling vid domstol ska vara offentlig.

Om det kan antas att det vid en förhandling kommer att läggas fram en uppgift som är sekretessbelagd hos domstolen enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), får rätten, om det bedöms vara av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs, besluta att förhandlingen i den del som rör uppgiften ska hållas inom stängda dörrar. Även i annat fall får en förhandling hållas inom stängda dörrar, om sekretessen gäller enligt 35 kap. 12, 12 a, 13 eller 17 § eller 36 kap. 1 eller 2 § offentlighets- och sekretesslagen. En förhandling får också hållas inom stängda dörrar om sekretessen gäller enligt 18 kap. 1, 1 a, 2, 3 eller 17 § eller 35 kap. 1 eller 2 § samma lag, när det gäller domstolsförhandling under förundersökning i brottmål eller därmed likställt mål eller ärende, under utredning om självständigt förverkande eller i ärende enligt lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande påföljder. En förhandling ska alltid hållas inom stängda dörrar, om sekretessen gäller enligt 27 kap. 5 § andra och tredje styckena eller 34 kap. 4 § samma lag och det skulle strida mot avtal som avses där att uppgiften röjs vid förhandlingen.

Förhör med den som är under femton år eller lider av en psykisk störning får hållas inom stängda dörrar.

Om det i ett särskilt fall är föreskrivet att förhandling får hållas inom stängda dörrar, ska det gälla.

36 kap.

5 b § Den som till följd av 18 kap. 1 § eller 35 kap. 1 eller 12 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) inte får lämna uppgift som direkt eller indirekt röjer identiteten på eller kontaktuppgifterna till ett vittne som lämnar eller har lämnat uppgifter anonymt med stöd av ett beslut enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål, får inte höras som vittne om uppgiften.

6 §⁴ Ett vittne får vägra att yttra sig om en omständighet, vars yppande skulle röja att vittnet eller någon vittnet närstående, som avses i 3 §, har förövat brottslig eller vanärande handling.

Ett vittne får även vägra att yttra sig om yrkeshemlighet. Han eller hon får också vägra att lämna uppgift om en enskilds personliga förhållanden som omfattas av sekretess enligt 35 kap. 11 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Vad som sägs i andra stycket gäller inte, om det finns synnerlig anledning att vittnet hörs om yrkeshemligheten eller uppgiften.

Ett vittne som hörs anonymt enligt 6 a § får vägra att yttra sig om en omständighet som skulle kunna röja hans eller hennes identitet och kontaktuppgifter.

³ Senaste lydelse 2024:784.

⁴ Senaste lydelse 2009:401.

6 a § Ett förhör med ett vittne som lämnar uppgifter anonymt i ett brottmål får tillåtas som bevis i rättegången endast om

1. en domstol har beslutat att vittnet får höras anonymt enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål,
2. förhöret gäller det brott som beslutet avser, och
3. det är lämpligt.

Rätten får besluta om ytterligare skyddsåtgärder enligt 9 § lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål. Rätten får också besluta att ändra tidigare beslut om skyddsåtgärder.

Trots första stycket 2 får ett förhör med ett vittne som lämnat uppgifter anonymt i lägre rätt läggas fram eller tas upp i högre rätt om förhöret gäller samma gärning som vittnet hördes om i lägre rätt.

10 §⁵ Innan vittnesmålet avläggs, ska rätten höra vittnet om hans eller hennes fullständiga namn och, om det behövs, ålder, yrke och hemvist. Rätten ska också försöka klargöra om vittnet står i något förhållande till en part eller till saken eller om det finns andra omständigheter som kan vara av vikt för bedömandet av tilltron till vittnets berättelse.

Om vittnet på sådant sätt som avses i 3 § är närstående till en part ska rätten informera vittnet om att han eller hon inte är skyldig att avlägga vittnesmål.

Om det namn som vittnet uppger ingår i en kvalificerad skyddsidentitet enligt lagen (2006:939) om kvalificerade skyddsidentiteter, ska vittnet upplysa rätten om detta. Detsamma gäller om namnet ingår i en skyddsidentitet som har beslutats i en annan stat och som motsvarar en sådan skyddsidentitet som avses i lagen om kvalificerade skyddsidentiteter.

Första stycket gäller inte om ett vittne ska höras anonymt enligt 6 a §.

38 kap.

8 §⁶ Om en allmän handling kan antas ha betydelse som bevis, får rätten besluta att handlingen ska tillhandahållas.

Första stycket gäller inte

1. handling som innehåller uppgift, för vilken gäller sekretess till följd av 15 kap. 1 eller 2 § eller 16 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, om inte den myndighet som har att pröva fråga om utlämnande av handlingar har gett sitt tillstånd,

2. handling vars innehåll är sådant, att någon, som haft befattning med handlingen, enligt 36 kap. 5 § andra, tredje, fjärde eller sjätte stycket inte får höras om det,

3. handling som genom sitt innehåll avslöjar yrkeshemlighet, om det inte finns synnerliga skäl för det, eller

4. handling som innehåller uppgift om ett anonymt vittne enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

⁵ Senaste lydelse 2022:791.

⁶ Senaste lydelse 2009:401.

På regeringens vägnar

SFS 2024:1181

GUNNAR STRÖMMER

Evelina Sandgren
(Justitiedepartementet)